Број 264. У Новом Саду, у суботу I. (14.) децембра 1912 Година XLVII

»Застава« излази сваки дан два пута, а недељом и понедељником једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаљу на један месец 3 круне; за четврт године 9 круна. Кад се јутарњи и вечерњи лист засебно шаље: месечно 3 К 50 п. за четврт године 10 К 50 пот. — за Аустрију и све остале земље на четврт године 10 круна.

Ванредним бројевима од петка цена је: На пола године 2 кр., на целу годину 4 кр. За стране земље годишње 6 круна 50 потура.

Поједини јутарњи бројеви стају 10 пот.

Телефон бр. 131.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

(Јутарњи лист)

ИЗДАЊЕ „РАДА" ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ.

За огласе плаћа се по 12 потура од сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво »Заставе« је у кући г. Јована Т Чавића. — Администрација »Заставе« налази се у кући, где је Милетићева штампарија у Лауша Кошута (главној) улици број 2.

Дописи шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији »Заставе«.

Рукописе не враћамо.

Поједини јутарњи бројеви стају 10 пот.

Чек-конто 12008.

Аустроугарска и Италија на Балкану

Пошто афера конзула Прохаске није дала повода за сукоб између Аустроугарске и Србије, сад су опет бечки и пештански листови тргнули арбанашко питање као кебу иза појаса. И опет поручују, да Србија не може и не сме добити пристаниште на Јадранском Мору, а још мање земљиште у Албанији. „Пестер Лојд" је већ потпуно сигуран, да конференција посланика европских великих сила неће одобрити захтеве Србије гледе Јадранског Мора. Уредник тога листа већ зна и то, да Русија неће помагати Србију и да ће према томе Србија морати у Лондону као и у Берлину 1878. године да се обрати за помоћ Аустроугарској, када је гроф Андраши израдио, да Србија добије нишки, пиротски и врањски округ. Један од дописника тога листа дочуо је пак, да се балкански савезници не могу споразумети, па ће молити велике силе, да им поделе плен (?!!)

Као што се види, у Бечу још увек превлађује мишљење, да Србији треба спречити излазак на Јадранско Море, иако су толики паметни људи препоручивали, да се не чине сметње Србији, него да је помогне баш Аустроугарска, како би се тим излажењем на сусрет задобило пријатељство Србије, што би било од великог значаја за нашу трговину, па и за мир на нашој граници. Један паметан политичар у Бечу рекао је: Треба Србији на тањиру да понудимо Северну Албанију, па ћемо имати мира за дуги низ година, јер ће Србија имати много посла и тешкоћа око решавања арбанашког питања. Али паметне политичаре који имају пред очима трговачке интересе, у Бечу не слушају, него се брину само о томе, шта ће бити са оних 120 хиљада малисорских римокатолика. Забога, пропашће ако потпадну под Србију и Црну Гору. Али та им је брига излишна, јер Црна Гора има већ католика и њима је тамо врло добро. То је признао и вођа словеначких клерикала, Шустерчић.

У Бечу се теше, да Русија неће помоћи Србију, а с Италијом су се већ споразумели. Што се тиче Русије, ту су у заблуди. В. Корабљев пише у „Славјанским Известијама", да Русија не може помагати Аустрију, јер она иде за тим, да потисне руски уплив са Балкана и да буде неограничени господар. Да би била јача и потиснула Словене на Балкану, Аустрија ствара кнежевину Албанију, која треба Србији да затвори излазак на море. Да се Русија заузима за Србију, потврђује берлински „�ајц-Цајтунг", кога уређују језуите. Тај лист има извештај из Петрограда, да Руси прете Аустрији, а у седници Славјанског Добротворитетног Општества се у присуству изасланика политичке власти говорило, да Европу треба ослободити не само од Турака, него и од Аустрије и језуита. Берлински језуитски лист истиче, да је то говорено у седници, у којој је председавао ђенерал Паренсов, који има високо звање на руском двору, а пре четрнаест дана још изјавио је А. Столипин у седници тога друштва, да се не сме ништа говорити против Аустрије. Присутни су пак били осим Паренсова исповедник руског царског дома, митрополити и виши свештеници, чланови руске думе и многи великодостојници.

Што се тиче Италије, ту се још не може рећи, куд управо она циља. Има талијанских листова, који отворено пишу у корист Србије. Откако је ђенерал Конрад од Хецендорфа постао шеф ђенералштаба, у Италији се опажа велико раздражење. Али с друге стране чује се, да Италија хоће себи да присвоји Албанију. Она не може дозволити, да изађе Србија на Јадранско Море, јер ће онда њен уплив бити мањи у Албанији. Али јача је у народу она друга струја, која мрзи Аустрију и која би хтела, да помоћу Србије затвори аустријску флоту у Јадранском Мору као у мишоловци. Која ће од ове две струје превладати у Италији, још се не зна, али свакако се мора водити рачуна о томе, да је талијански краљ зет црногорском краљу. Кад се све то узме у обзир, онда је очевидно, да је за Аустроугарску најмања опасност, ако Србија заузме Приморје од Љеша до Драча. Србија није у положају, да гради ратну флоту. Имаће доста муке, док набави и трговачку флоту. Она је наш сусед, па ће већ и зато водити рачуна о нашим трговачким интересима, да би задовољила и своје трговачке интересе. У автономној Албанији превладаће талијански уплив, а кад се Италија као велика сила утврди у Албанији, онда ће у Јадранском Мору Италија бити неограничен господар.

Према томе све говори у прилог томе, да се Аустроугарска споразуме са Србијом и да помогне њене захтеве гледе пристаништа на Јадранском Мору. Задовољна и просвећена Србија биће јој бољи сусед него полудивља Албанија, у којој ће Талијани водити главну реч. Али зло је то, кад у Бечу неће и не могу да виде ништа друго, него католичке Малисоре, њихове бискупе и фратре и брину се за њих, а не прети им никаква опасност. Зар у Бечу збиља немају веће бриге? Је ли вредно, да због неколико бискупа и фратара држимо све народе у узбуђењу и да пролијемо море крви? Надамо се, да ће ипак победити мудрост.

Постанак Балканскога Савеза.

II.

Ма да су младотурски посланици још 1910. године изјавили, да не могу ступити у Балкански Савез зато, што нису хтели напустити начело „отоманизације" турске царевине, балкански државници су се ипак надали, да ће Турци увидети оне користи, које би резултирале из тог савеза и та идеја није била напуштана чак до августа месеца 1912. г. Но Турци су презирали мале балканске државице и више су давали на пријатељство великих сила, од којих је свака хтела да исисава Турску и да је доведе до пропасти, да би што пре дошла до жељеног ћара. Сада су то увидели њени турски државници и врло су огорчени на

ПОДЛИСТАК.

Страховити подвизи србијанске и црногорске војске.

Србијанци и Црногорци показали су у последњем рату небројене примере свога војничког духа. Али највећи су успех показали, кад су прешли планине, преко којих се још ниједна војска није усудила да крене.

Србијанска дринска дивизија другог позива под заповедништвом пуковника Павла Пауновића прогурала се кроз арбанашке планине од Призрена до Пуке и изишла на Љеш. Један ратни извештач, пише о томе из Љеша:

Имао сам прилике да својим очима видим те српске јунаке, који су за пуних десет дана по снегу, блату, киши, преко кршева, планина, гудура и разливених река и потока без довољне хране и одмора издржали нечовечне напоре у правом смислу те речи. Бијући се још уз пут с арнаутским четама, та храбра војска пролазила је тако рећи и дању и ноћу козјим путевима и кад би сишла у долину или равницу, морала је по снегу, киши и студеном ветру газити до појаса по неколико пута кривудаве и разливене бујице и реке.

Комора туда није могла пролазити и оно хране што се понело собом или на коњима, крај све штедње, није могло дуго потрајати. А да се хране у самом оном крају набави, о томе није могло бити ни говора, јер заправо арнаутских села уз пут није ни било, а ако се случајно и нашло на које, ово је било празно, пусто, напуштено. Требало је, тако рећи, гладовати, не спавати и ломити се прокисао и прозебао из дана у дан од зоре до мркле ноћи, па тек онда здрав стићи до тако жељеног и потребног нам мора. За тих десет мученичких дана колико је проживљено патња и невоља, то могу потпуно схватити само они, који су тим путем пролазили. Српска је војска својим губитцима, крвљу и напорима скупо платила овај свој излазак на море. Али велика дела и далеки циљеви изискују и велике жртве.

Треба чути једнодушно причање официра и војника о том прелазу преко албанских планина. У дугој колони од 25 километара кретала се читава дивизија као горостасна змија преко снежних планина и поплављених долина.

Један за другим ишао је војник за војником пењући се или силазећи стрмим стазама засутим камењем и ограђеним понорима. Туда је прошла и брдска артилерија и коњица остављајући за собом мртве, рањене и болесне. Неколико коња са читавим товарима ту су пропали. Једни су се сурвали у бездан без трага и гласа, а од других је у дубоким провалијама остало само неколико крпа и комади меса. Поједини одреди, кад би ноћу изгубили пут, нашли су га једино по трагу — мртвих коња и људи. Није се жалило ни људи ни коња ни снаге ни живота, само да се изврши заповед, да се што је могуће пре избије на море, за којим цео српски народ толико тежи. И да би напори и патње дошли до врхунца људске издржљивости, српска војска прелази из једне крајности у другу. После снега, зиме и хладних планинских ветрова силазећи ка Љешу, наилази она на топлу морску климу, на загушљив ваздух са непрегледних мочвара, где је вода покварена и где влада болест, нечистоћа и маларија. И све је то храбра српска војска јуначки издржала. Не одморивши се ни једног часа, она је одмах прихватила битку са турском посадом у Љешу и после три сата одлучне борбе присилила Турке на предају. Заробљено је 2 топа, 43 официра, 854 војника и 106 подофицира и мноштво муниције, пушака и хране.

Тако је србијанска војска изашла на море.

Црногорци под заповедништвом ђенерала Вукотића прешли су преко непроходних планина, да би на време могли доћи под Скадар. Један талијански новинар је тим поводом рекао: „Јанко Вукотић је гвоздена рука у Херкуловом телу." Истина је. Веле, да је Јанко Вукотић својим неуморним кретањем и тежином тела упро-

велике силе, јер је Турска само због њиховог супарништва дошла у онако незавидан положај. А пре тога сви су Турци без разлике са висине гледали на балканске државе. Тако је Ахмед-Риза бивши председник сабора, изјавио, да балканске државе треба да се ослободе од страних утицаја. А министар спољних послова Асим беј изјавио је, да узима на повољно знање пријатељске изјаве балканских народа, али о ступању Турске у Балкански Савез није хтео ни да чује. Хусејин Хилми паша, данашњи амбасадор турски у Бечу, изјавио је, да би Турска само онда ступила у Балкански Савез кад би је велике силе потпомогле у финансијском погледу тако, да би Турска одмах у почетку била надмоћнија у војничком погледу од осталих балканских држава.

Но, осим Турске било је и других потешкоћа, које је требало пребродити при стварању тога савеза. А те потешкоће су биле: србијанско-црногорски и бугарско-грчки односи. Србијанско-црногорски сукоб настао је због попуњења митрополитске столице у Призрену, који се толико био заоштрио, да је и то била једна сметња при стварању тога савеза. Из тога се види, вели писац, какве су биле велике потешкоће, кад је и међу најближим сродницима било несугласица. Но, те су несугласице данас заглађене, јер су оне биле само личне, а не начелне природе.

Много већа сметња је био бугарско грчки сукоб, који је настао због поделе Македоније. Тај сукоб се толико био заоштрио, да су Бугари затворили грчке школе и почели гонити своје поданике Грке, а Грци опет нису остали дужни Бугарима у Македонији. На успостављању добрих односаја између та два народа радили су Гешов и Венцелос. Тај рад је уродио добрим плодом резултат је био тај, да су бугарске универзитетлије посетили Атину. Велика је потешкоћа била и то, што су се владе често мењале, те су са владом падале и оне личности, које су све конце имали у својим рукама, па није могло бити континуинтета у раду.

Но поред свега тога догађаји су сами убрзали остварење тога савеза. Због устанка Арбанаса, Турска је по савету неких великих сила, била вољна да им даде такве уступке, који би у великој мери повредили интересе свих осталих балканских народа. То је још чврће привезало поједине балканске државе, и док су оне преговарале, Турци су концентрисали велику војску код Једрена, наводно због Арнаута, али је било јасно, да је то било уперено против Бугарске. Рат је био већ на прагу и Берхтолдов предлог није могао да га отклони, јер је 30. септембра 1912. године била склопљена већ и војна конвенција после чега је и рат избио.

Толико вели Николаидес о постанку балканскога савеза. Но то је само оно, што се на „позорници“ дешавало, а оно иза кулиса дознаће се тек онда, када дипломатски преговори буду издани на јавност

(Свршиће се.)

Рат на Балкану.

Мађарски лист против Беча.

Поводом тога, што је из Берлина најодлучније побијене вести о повредама, које су наводно биле нанесене аустроугарском конзулу Прохаски у Призрену, пештански „Мађарорсаг“ пише: Зашто су из Беча покушали да побијају оно, што је из Берлина јављено? Зашто је Беч ућутао тек онда, када су из Берлина по други пут побили лажи о Прохаски? То је доказ, да се са животом, крви и иметком свих нас игра злочиначка игра. Коме су требале те вести о Прохаскином ушкоплењу? Ко је крив, што та вест није одмах оповргнута? Зашто је морао Берлин да изнесе истину? Народи у Аустрији и Угарској немају воље да загазе у рат против Србије и Русије. Јавно мнење не може да се одушеви за рат, који би нас стао милијарди и много крви због арбанашких пристаништа. То мирољубиво расположење није ишло у рачун онима, који хоће рат по сваку цену. Измислили су дакле нешто, због чега се могло раздражити јавно мнење и тако га задобити за рат. Успели су. Свет је побеснео, кад је чуо да је Прохаска ушкопљен Листови су тражили рат из освете. Али Берлин је то онемогућио одлучним опровргнућем. Да се загазило у рат, видело би се, да се крв лије и новац троши не за краља и домовину, него за једну беспримерно злонамерно измишљену лаж. Пре 14 дана написао је „Мађарорсаг“ на основу извештаја Јаше Томића, да се Прохаски није ништа догодило и да се тера с том стварју комедија. Али сад се види, да то није била комедија, него злочиначка намера, да се изазове рат без разлога. Најстрашније у тој ствари је то, да се не зна ко је измислио и не може се ухватити онај, који несавесно и без одговорности распростире лажне вести. Немачка је спречила рат, јер није вољна да пролива крв за једну лупешку лаж. Но ко је то измислио, осрамотио је Аустроугарску баш као и Фридјунг. Дао је повода веровању, да Аустроугарска тражи изговор за рат, и тиме се уништава поверење и поштовање према овој монархији. Немачка ће морати да промисли, је ли вредно да остане у савезу са Аустроугарском кад извесни кругови хоће њену верност и вољу за пожртвовањем да злоупотребе. Али они, који су лаж о Прохаски измислили, учинили су услугу миру. После тога није могуће изазвати рат, а да се против Арстроугарске не подигне цео образован свет. На основу измишљотина и откривених лажи не може ни Аустроугарска покренути рат.

Аустроугарска и Србија.

„Будапестер Тагблат“ поводом писања руског „Новог Времена“ против грофа Берхтолда, тврди, да је данашња Србија вазална руска држава и да због тога Србија има много непријатеља. Стога препоручује Србији, да се отргне из руског уплива и да се измири са Аустроугарском. „Будапестер Тагблат“ се показује као пријатељ Србије, али ако му је озбиљно стало до споразума између Аустроугарске и Србије, онда би морао да пружи добре савете у Бечу. Пре свега требала би бечка штампа да друкчије пише о Србији и да јој не прети непрестано ратом и уништењем, јер таким претњама се не може постићи пријатељство. Даље, нека саветује, да се бечка дипломација не истиче свуда као непријатељ српских држава на Балкану. Ми смо уверени, да ће то бити од велике користи и да ће се томе обрадовати и народи ове монархије.

Русија и Аустроугарска.

Руско „Новоје Времја“ саветује Румунији, да се измири са Бугарском, па ће јој то бити најбоље јемство за посед у Добручи. Онда ће моћи сва да се посвети својој великој задаћи, те по примеру Бугарске да се заузме за ослобођење три милијона Румуна, који стењу под игом иновераца у Ердељу. „Рјеч“ јавља, да је гроф Бобржински на забави, приређеној у Петрограду у корист галичких Руса, рекао: Русија има према Русима у Галицији исте дужности, које је Бугарска имала према Македонији. Бугарска је ослободила своју браћу. Сад је дошао час, да Русија ослободи своју браћу испод туђинскогига.

Има изгледа за одржање мира.

„Пешти Напло“ тврди, да има много изгледа за мир, јер: 1. Конрад и Кробатин нису одушевљени за рат, 2. Гроф Стеван Тиса рекао је дописнику једног енглеског листа, да ће се о миру или рату одлучити тек у марту, 3. Прохаскина афера и не постоји.

пастио под собом већ четири коња. Кад је освојио Пећ и Ђаковицу и тако завршио своја завојевања на Истоку, кренуо се на Скадар. Кренуо се с војском 28. октобра из Ђаковице према Плаву, преноћивши у Витрици. Пред вече је издао налог, да јутром војска настави пут уз границу, да би што пре стигла у Богићевић. Тај пут води преко планина, које су покривене дебелим снегом, а дижу се на 1400 метара над морем.

Када је војска кренула изгледало је да ће бити студено, али да неће бити других непогода. Превари их нада. Одједном гору притисну својим оловним притиском густи црни облаци, који су навештали војсци врло рђаво путовање. Час два и војска се нашла у вртлогу ветра, снега и крупе. Међа је била одвећ далеко: војска жељна да чим пре до ње дође, одлучно настави пут уз планине по странпутицама, док јој на челу ступаше омиљени ђенерал Вукотић.

У три сата после подне војска се успела на прве висове. Невреме је постајало све бешње и бешње. Густа магла, што је притисла обзорје пречила је војницима поглед унаоколо, а грмљавина их тако оглуши да нису чули више заповеди. Ветар је постао тако силан да је било немогуће отворити смрзнуте трепавице.

Предстража одела под мајором Матановићем и часницима Пејановићем и Меденицом хтела је по сваку цену да се дочепа Богићевића, али је невреме било тако грозно, да се војска не чекајући заповеди зауставила под једном литицом, под којом су се касније састали разни одреди.

Ђенерал Вукотић ишао је пред војском пешке и успео се је странпутицем до војника да их охрабри и постави им се опет на чело. Бес невремена је јачи од енергије неустрашивог ђенерала, који има да захвали срећи, да га код једног завоја ветар није однео у понор. Када су часници видели то, окружише свога ђенерала и заклињаше га, да одстрани катастрофу, јер војницима друго не преостаје него тражити сваки за себе спас.

Приближавала се ноћ: незаборавна историчка ноћ; ред и војска крену. Тек у овај час дође глас Вукотићу, да је предстража прешла сретно прелаз Богићевића.

Невреме је наставило својим бесом, али војска иступи храбро и стисне редове, да се не изгубе војници. Коњи су падали у снег и нису више устајали.

Имамо захвалити присутности духа ђенерала Вукотића и храбрости црногорске војске, да јој је пошло за руком прећи ове горе, које су непроходније од швајцарских Алпа. Тако је одред стигао у Плав. Прелаз преко седла Богићевић убио је 2 војника, 140 коња и много ратног материјала.

Свладавши отпор невремена одред је 31. октобра срећно стигао у Плав, где је ђенерала и војску чекала честитка краља. Сада је војска кренула по лаганијем терену преко Бјелопоља, Тузи и Враке, у главни војни стан, где је стигла 3. новембра.

Здравље једне чувене старе госпође.

Баш ме данас при ручку један чувени француски новинар упита:

— Шта мислите, господине песниче, како је данас са здрављем наша стара госпа?..

— Наша стара госпа?! — зачудим се ја.

— Па да, ви ме већ разумете за кога вас то питам.

— Хм!.. Наша стара госпа... она, богами, није данас баш тако добро...

— Шта јој је то опет?

— Иста болест још од пре два месеца, само што је сада пала у делиријум, па брбља којешта, а напоредо са тиме из дана у дан све то више слаби.

— Како то?

„Не знам ни сама шта ми је“; — тако изјављује — али ми никако није могуће да пођем са мог места за један корак у напред: јасно је, да сам изгубила моју равнотежу... то видим... то осећам!...“

— Који су јој то лечници? — запитаће ме мој пријатељ.

— Још увек исти, који су је, од како се зна, свагда неговали и лечили.

— Који то могу бити?

— Доктор *Тим-Боље* и доктор *Тим-Горе*. И свака двадесет и четири сата један од ова два доктора замењује другог, јер је свакоме од њих потребно један дан да старој госпи што бољи рецепт приправи. Кад је прегледа доктор *Тим Боље*, он нас блажи, тешти и уверава да ће све проћи онако, како је и дошло; да то није ни-

Један добар савет.

Хајнрих гроф Лицов, аустријски посланик на расположењу, написао је у „Наје Фраје Преси“ чланак, у којем сравњује расположење у Бечу и Берлину. Док је у Бечу највећа узрујаност, дотле је у Берлину најмирније расположење. Узрујаност у Бечу постаје већ смешна, а да је тако, види се из оваког писања бечких листова: Три пруске коњичке регименте стоје у Галицији спремне да нас бране. Сваки руски војнички одред носи собом пет буради петролеја; владари тројног споразума саопштавају преко телефона један другом извештаје о кретању своје војске. У Берлину је све мирно и сваки ради свој посао. Лицов се нада, да грофа Берхтолда неће захватити узбуђеност у Бечу и да неће шиљањем ултиматума испунити најтоплију жељу господина Пашића и панслависта! Историја године 1859. поучила нас је, да је неповољна, али не безнадеждна дипломатска позиција може несавременим ултиматумом да претвори у безнадеждну, у којој смо имали сву Европу против себе Лицов држи, да дипломатски положај Аустроугарске није неповољан, па не треба да се поквари преухитреним ултиматумом. Истина, ово стање изазива финансијску кризу. Али била је така криза 1908—9. године, па смо је издржали, ма да су Турци бојкотовали нашу робу. Лицов мисли, да има начина за успех, па да се ипак опстанак монархије не стави на једну карту. Ако би се ипак све ставило на једну карту, Аустроугарска би била слична човеку, који је хтео себи да одсече ногу, јер му је досађивала плаветна жила на нози!

Веницелосово мишљење о балканском спору.

Дописнику „Тана“ рекао је грчки министар-председник Веницелос, да су између Србије, Грчке, Бугарске и Црне Горе сва питања пречишћена, те према томе савезници немају више међу собом ништа да пречишћују. Споразум се постигао лако, јер савезници нису водили освајачки, него ослободилачки рат.

Румунско мување.

У Бечу је била конференција албанашких и мађедонских влашких пустолова, у којој је решено, да се тражи автономија за Албанију. У име те конференције су три аустријска Румуна (Исопескул-Грекул, др. Ћурку и др. Поповићи) предали меморандум грофу Берхтолду. Власи би свуда да деле, али да се не зноје и не крваве.

шта, да је то једно мало нерасположење, ког се немамо плашити. Треба јој само да стоји мирно — да не мрда никако и да је у потпуној тишини... Још само један врући декокт — па ће стара госпа потпуно да оздрави.

Али доктор *Тим-Горе*, прегледавши је, друкчију нам јеремијаду запева:

— Бога ми! Шалити се није! Болест је опасна... Болесница је сва у крви — пустише јој крв; то још није довољно... Требаће јој једно уље за очишћење и то правом чисто, које јако дејствује Ви знате, да још од пре четрдесет година јој дају да гута *гвожђа*. То није баш тако паметно: то јој здраво шкоди!

У осталом, болесница је данас претужна, она има данас своје грдно велике јаде. Њен најомиљенији син Status quo, отмени дипломата, недавно је умр'о у Мађедонији; њене ћерке се пуће, противе се и неће баш ништа да чују, а особито *Германа и Франциска* не могу више једна другу да трпе... Уклони, боже! Кака је то породица!?

In nuce, Бабускера Европа, јако уморена, изнурена, чисто збуњена и здраво ослабела, — преде танку жицу...

— Сирота старица! — важали новинар.

— Али, при свем том, њена је кривица! Зашто није мало више обраћала пажњу на васпитавање своје деце?...

— И зашто се тако узјогунила па пушта да је лече та стара преклапала и ти огуглали трабуњачи? заврши мој колега.

Париз 1./18.-XI.-1912. год.

Нико Вучетић-Бокељски.

Здравље српске краљевске породице.

„Пестер Лојд“ је добио из Београда извештај, да су лажне нести о болести краља Петра. Престолонаследник Александар је потпуно здрав, а и принцу Ђорђу иде већ на боље.

Исправак.

У јутарњем листу „Заставе“ од 24. новембра (12. децембра) 1912. бр. 262. изашла је на четвртој страни белешка под насловом: „Ко шкраба по „Народним Новинама“?“, у којој дописник из Загреба јавља, да сам ја писац чланка у званичним „Народним Новинама“, у којем се „бране Цувај и Лукијан“, и да је тај чланак у Загреб „донео и лично предао Цувају земунски прота Павле Милин“.

Молим уврстите у Ваш штовани лист, не из каквог другог разлога, него само ради истине, *да ја дотични чланак нисам писао а до данас јошт ни читао*, да проту Пају Милина и ако смо у једном месту, *случајно близу три недеље нисам ни видео* нити му у опште какав чланак дао да га у Загреб носи, нити да је он такав за мене однео.

У Земуну, 1. (14.) децембра 1912.

Др. Владимир Николић (Земунски).

ПРИЛОЗИ ЗА РАЊЕНИКЕ

скупљени у женској читаоници **„Посестрими“**.

Јаша Миличић поседник 100 круна; Српска женска читаоница „Посестрима“ 50 круна; по 10 круна: Тина Аћимовић, Софија Ердељан, Марија Владимира Бајића, др. Миливој Поповић, Драга Ђоке Влаовића; по 6 круна: Зорка Јовановић-Вакина и Катинка Попадић; по 5 круна: Милена Кеслер, Софија Косте Хаџи, Паја Бугарин, Анка Жарић, Катица Панаотовић, Савета М. Клицина; 4 круне: Јелена Опачић; по 3 круне: Драгиња Травањ, Ленка Мирковић, Софија Дугалић, Ружа Гајгер; по 2 круне: Милица Форкапић, Милица Малешевић, Јулка Таврић, Анка Марјановић, Милева Орданова, Емилија Ракић, Катица Грујић, Јуца Керац старија Лепосава Јовановић Бебина, Јулка Сланкаменац, Босиљка Штрангарев, Милица Миљкова, Милица Саранда, професор Стева Маргетић, Милица Цветковић, Љубица Малетић, Јеца Савић-Шпилер, Милица Косовац, Вукица Алексијевић, Кристина Томић, Зорка Павловић, Ида Македонић, Александра Лера, Анка М. Ђосића, Љубица Марковић, Мара Михајловић, Софија М Ђорђевић, Анђелка Владисављевић, Милица Јаше Томића, Љубица Георгијевић, Смиљана Симић, Зорка С. Л Лазић, др. Влада Стратимировић, Анка Ћурчић, Марија Нинковић, Јеца Мушицки; по 1 круну: Марија Милак, Јуца Антоновић, Мара Марић, Анка Перваз, Нана Видаковић, Софија Бабић, Катица Продановић, Милица Јовандић, Ката Колар, Тина Гавриловић, Јеца Керац, Јулка Станковић, Ленка Сремчевић, Катица Шилић, Милева Станковић, Јуца Керац, Марина Керац Милица Бајић, Даринка Башић, Лепосава Тимар, Даринка Јовановић-Вакина, Даница Жикић, Кристина Фратуцан, Мара Салаћанин, Софија Мољац, Наталија Мољац, Ангелина Мунћан, Вукосава Мољац Софија Павковић, Љубица Станковић, Љ. С, Милица Маленчић, Олга Веселиновић, Драга Мирковић, Софија Џеланић, Јулка Савић, Цвејић Драга Татарска, Линка Блажић, М. Павловић, Марија Николић, Катица Нинкова, Олга Петљанска, Јеврем Аџански, Каја Брзакова, Даница Пабиркова, Јуца Мојсилова, Марта Чаковац, Даница Летић, Душан Чолић, Љуба Гоњина; Јоца Кеслер из Сотина, ученик I. разреда српске гимназије, 50 круна; Евица Кеслер, ученица IV. разреда више девојачке школе, 40 круна; по 2 К 50 п т.: Катинка Палић и Анка Палић; по 60 пот: Сока Стефановић Ленка Сремчевић, Сока Будошан, Ката Гавриловић, Јелена Ивковић, Ленка Сремчевић; по 80 потура: Софија Бугарски и Катица Ђуркин; 50 пот.: Марија Поповић; по 40 пот: Младен Гргуров, А. Врбашки, Сечујски, Ралетић, Миша Габор, Перса Пољачка; по 30 пот: Рунић, Николић.

Госпођица Тинка Јовановић, учитељица на Ченеју (Пејићеви салаши) скупила велику количину белог рубља. — Госп. Марјановић, учитељ из Грабова, скупио доста белог рубља. — Приложе: Матрона Момировић, Марија Глишин, Софија Ердељан, Лепосава Милак, Јелена Јоцков, Драга Жикић, Марија Милак, Милица Бркић, Катица Панаотовић, Милица Миљкова, Анка Жарић, Марина Керац, Ангелина Мунћан, Мила Јосимовић, Пава Рајковић, Латинка Трифуновић, Јулка Крендић, Влајко Недељковић, Јулка Маргетић Станко Замуровић, Летинка Миличић, Катица Иванчевић, Катица Нинкова, Мила Стојановић, Олга Петљанска, Марија Нинковић, Емилија Ракић, Даринка Стојановић, Ангелина Максимовић, Анка Марковић, Љубица Марковић, Милица Партенина, Анка, Марина и Мацa Петровић, Љуба Цветнарев, Каја Брзакова, Јеца Мушици, Кристина Босакова, Ленка Керац, Јованка Крстић, Драга Малетић, Милица Кузмановић, Јулка Керац, Пекло Адолф, Лајпникер Ипнац, Анкица Дамјановић, Милева Петровић, Мила Живановић, Јелена Опачић, Н. Малетић, Даринка П. Павловић, Љуба Јакотина, Неранда Поповић, Јелена Ћирић, Ана Поповић, Јула Чолић, Јуца Милорадов из Пироша, Јулка и Живка Бабић, Ангелина Јоцковић, Катица Ђосић, Перса Асурџић, Перса Санајтовић, Евица Надрљанска, Милица Остојић, Ленка Мирковић, Јелена Божин, Анка Бабић, Јелена Шевић, Марија Продановић, Драга Милошевић, Милица Стојковић, Милева Дамјановић, Анка Бауер, Јулка Савић Цвејић, Драга Ђоке Влаовића (Мајур), Љубица Георгијевић, Софија Тимар, Амалија Влашкалић, Софија Хајдуковић, Јозефина Молнар, Ђока Гробер са децом, Љубица Малетић, Марија Владимира Бајића, Кристина Видаковић, Зорка Јовановић-Вакина, Анка М. Ђосића, Перса Катанић, Софија Ђорђевић, Кристина Тепић, Ђока Грујић, Меланија и Видосава Мијатовић, Недучин, Драга Петровић.

Госпође Катица Иванчевић и Мила Живановић 12. новембра по други пут су у име женске читаонице „Посестриме“ пренеле у Београд за српске рањенике прилог у новцу 110 круна, словом: сто десет круна и 70 килограма тежине белог рубља. Том су приликом обилазиле болнице и рањеницима својеручно делиле понуде (колаче, грожђа, цигаретле) и с њима разговарале.

Вести из места и са стране.

Конзул Едл на проласку поред Новог Сада.

Прексиноћ је конзул Едл пропутовао поред Новога Сада. На железничкој станици разговарао је са више њих и рекао им је, да се Прохаски није ништа догодило и да је за све време свога боравка у Београду, Скопљу и Призрену свуда најлепше дочекан и да му нису чињене никакве сметње. За вест о Прохаскином ушкопљењу дознао је тек у Београду и чудио се, како се могла раструбити тако гадна лаж. Један је на то згодно приметио: Кад се чуло, да је Прохаска ушкопљен, говорило се, да ће Беч тражити од Србије 70 хиљада круна годишње припомоћи за Прохаску. Пошто се то није обистинило а Прохаска је осрамећен, то сад треба пештанске и бечке листове приморати, да му плате 70 хиљада круна годишње, јер је Прохаска као конзул немогућ.

Одјурио је у Будимпешту.

„Пестер Лојд“ јавља да је у Будимпешту стигао др. (откада је др.?) Лукијан Богдановић, српски патријарх, да присуствује седницама горњег дома, у којима ће се усвојити и законски предлог о изванредним мерама за случај рата. Др. Филип Дарвији рекао је, да је тај закон уперен у првом реду против Срба и српских листова, а српски патријарх одјурио је, да међу првима даде свој благосвов на тај предлог, јер куд влада оком, он тамо скоком. Можда ће нас изненадити својим говором против тог законског предлога?!

Против Словака.

Пештански листови јављају, да је погранична полиција врло узбуђена, јер Словаци купе прилоге за српске и бугарске рањенике, а полиција у томе види опасност за државу, па ће се постарати да је спасе. Дакако, кад је већ ту, мора наћи посла. Још је већа опасност за државу у томе, што ће Словаци у Бану (тренчинска жупанија) покренути лист и што оснивају новчане заводе, Елем, још увек су у страха велике очи! Новосадска погранична полиција завиди полицајима у Тренчину, који стичу заслуге за домовину, па и она мути по Бачкој и спасава домовину. Срећна држава, која има тако вредне и будне полицаје!

Један спасилац домовине.

По „Пешти Хирлапу“ често шкраба неки Арманд Фехери и приказује Србе као велике издајнике, а себе као спасиоца домовине. Он је Србе нападао још пре неколико година у „Пешти Футару“, а нарочито Србе радикале. Кад су га стегнули парницом, он се бранио, да је добио информанције од једног вишег и дебелог српског свештеника из околине патријарха Лукијана.

Време.

По извештају будимпештанске метеоролошке станице може се очекивати променљиво благо време, местимице киша.

Брзојави „Застави“.

Стигли 14. децембра.

РАТ НА БАЛКАНУ.

Београд (преко Будимпеште). Делегати српске владе понудиће, да се Солун прогласи за међународно пристаниште под заштитом Енглеске, да би и тиме задобила Енглеску за српску ствар.

Београд (преко Будимпеште). Војни министар био је код краља у подужој аудијенцији. Јуче и данас стигло више војничких возова. У београдском граду постављено 80 топова. Чује се, да ће турска влада ускоро изјавити, да није противна томе, да Србија добије пристаниште на Јадранском Мору.

Београд (преко Будимпеште). Овдашњи лист ви тврде, да су Италија и Аустроугарска склопиле уговор, по којем Северна Албанија има да припадне Аустроугарској, а Јужна Албанија Италији.

Цариград. Овде је пронесена вест, да су се код залива Ксерос сукобиле грчка и турска флота и да су Турци наводно у бољем положају (?)

Београд. Није истинита вест лајпцишких новина, да су српски војници поцепали у Призрену слику краља Фрање Јосифа. (То је измислио земунски дописник тога листа. Ур.)

Ствар конзула Прохаске.

Беч. Конзул Едл стигао је из Београда овамо и поднео извештај министру спољних послова, грофу Берхтолду. Још се не зна, како гласи његов извештај, али верује се, да се није догодило ништа, што би могло да изазове сукоб.

Лондон. Бугарски изасланик Данев стигао је овамо јуче ујутру, да учествује у преговорима за мир.

Угарски сабор.

Будимпешта. У сабору се водила расправа о прорачуну министарства просвете. Осим Попчича говорио је владиновац Сијегеску. Румун, који је бранио владину политику. Министар просвете гроф Зичи изјавио, да ће ускоро поднети законски предлог, да се учитељи општинских и вероисповедних школа изједначе у плати са учитељима државних школа, а исто тако и предлог за допуну плате нижег свештенства. О укидању гимназија и реалака те оснивању нових средњих школа донеће одлуку касније, кад му се поднесе стручно мишљење. Усвојен је законски предлог о регрутима.

Лукач у Бечу.

Беч. Министар председник Лукач синоћ отпутовао у пратњи секретара Латинчовића у Будимпешту, пошто је овде посвршавао своје послове.

Судар возова.

Будимпешта. На железничкој станици Шандорфалу сукобио се теретни воз са локомотивом. Оштећене су обе локомотиве и 9 вагона, а возовођа је лако рањен.

Одговорни уредник: Мита Клицин.

ПРИПОСЛАНО.*

ОПРОШТАЈ.

Стална болест у срцу, која мира потребује, а којега ми не дају у довољној мери прилике које су настале у нашој позоришној дружини, приморале су ме, да замолим сл. Управни Одбор позоришни, да ми допусти да се могу у мир повући.

Управни Одбор уважио је моју молбу и ставио ме са 1. дец. о. г. у жељени мир и то са месечном мировином од 137 круна

Према тој одлуци ступајући у мир после 40-годишње непрекидне службе у срп. нар. позоришту, за непропустљиву дужност своју сматрам, да се из дубине срца свога захвалим свима, који су рад мој глумачки увек с љубављу пратили и знацима свога признања и пријатељске оданости обасипали.

Праштајући се с тешким срцем са мени увек милим позоришним светом нашим, изјављујем, да љубав моја према нашем народном позоришту никад неће престати, а у доказ томе радо ћу, ако то и потреба позоришна захтевала а стање мога здравља допуштало буде, од времена на време као гост амо долазити.

У НОВОМЕ САДУ, 11. дец. 1912.

Пера Добриновић.

* За ствари под овом рубриком не одговара уредништво. Пр. ур. „Заставе“.

Своје старо

искуство налаже ми, да за одржање свежег лица, употребљавам само „Бергманов штекенферд“ од љиљановог млека сапун, који се свуда добива по 80 пот. комад. 177 24—40

K и C POPOFF der beste THEE der Welt

БОЛЕ ЛИ ВАС

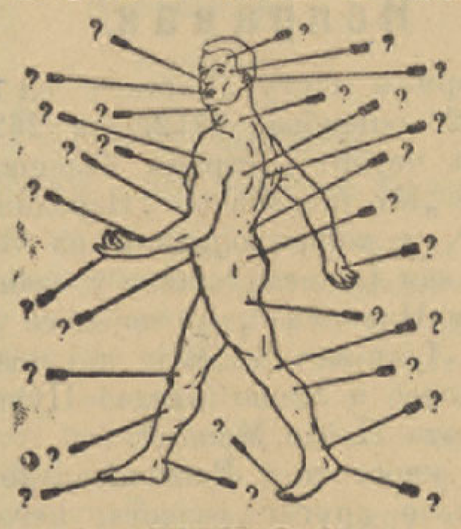

ШТО?

I. **Фелеров изврстан** Elsafluid као што смо се сами уверили болове ублажавајући оздрављује и лечи слабости, гихт, реому, неврелгију, протисли, севање, инфлуенцију, главоби зубобоље, у крстинама, укоченост, слабост очњег вида, и мигрене као многе друге овде не споменуте болести. Фелеров Elsafluid успешно лечи промуклост, кијавицу, плућа и болести грла које услед назеба долазе са успехом, прави је само онај, који на свакој боци носи име **Feller,** 12 малих, 6 дуплих или две нарочите боце франко К 5.

II. Овом приликом хоћемо још и ово да вам напоменемо, да хиљаде људи узимају против болова у желудцу, грчева, за отварање апетита, против горушице муке подстрекавања на повраћање, распињања, подригавања, неуредне столице и шуљева као и од разних сваривајућих препрека дејствују са сигурним успехом Rhabarber Elsapillen 6 кутија франко К 4.

Треба се чувати од фалсификата и разговетно атресирати на

E. V. Feller дворски апотекар у Стубици
Zentrale Nr. 122. 193 22 – (Agramer komitat.)

„СРПСКО БРАТСТВО“ Загреб, Илица бр. 7

Прима за редовне чланове *здраве* Србе и Српкиње из аустро-угарске монархије између 18. и 55. године: *у велико коло са К 2000, у средње коло са 1000, те у мало коло са К 500 посмртнине.* — Ко хоће да му се за упис пошаљу *тисканице,* **нека пошаље заједно** *ове пристојбе,* које се враћају, ако уписник не буде примљен:

1. Уписнину од К 5·—, једном за увијек и за свако коло.

2. Чланарину: по К 4·— за уписника до 45. године; по К 5·— за уписника од 45 до 50. год., а по К 6·— за уписника од 50. до 55. године, и то за свако коло. Чланарина се плаћа сваке године почетком јануара.

3. Мртвачину за један (пошљедњи) смртни случај, која рзноси од 18. до 45. године К 4·—; од 45. до 50 год. К 5·—, а од 50. до 55. године К 6·—; у средњем колу плаћа се од те мртвачине половина, а у малом колу четвртина.

Редовни чланови свију кола од 18. до 45. године плаћају највише 300 смртних случајева, од 45. до 50. године 240, а од 50 до 55. године 200

1896 43—50

Тражи се Госпођица

са средњом школском спремом,
за канцеларијске послове и за касу.
Понуде ваља упутити на
Јову Костића у Дервенту (Босна).
1934 2—3

Част ми је п. п. из места и околине
до повољног знања ставити, да сам
У НОВОМ САДУ
У ФР. РАКОЦИЈЕВОЈ (ПРЕЋЕ ФУТОШКОЈ) УЛ. БР. 80
отворио

Шпецерајску и Гвожђарску трговину.

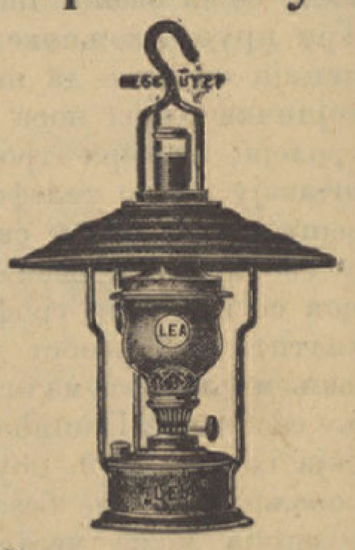

Свој дугогодишњи рад у **Сентомашу,** нека ми послужи за препоруку и овдашњој поштованој публици, гарантујући **за добру робу и солидне и умерене цене.**

У исти мах скрећем пажњу поштованој публици на горњу лампу која је јако подесна за домаћуупотребу.

С поштовањем
1851 8-20 **Шаца Манојловић**

ПРВА СРПСКА РАДЊА

мушке, женске и дечје конфекције
Стевана Ј. Капамџије
у Новом Саду, главна улица бр. 25.
препоручује своје ☛ у свако доба
велико стоваришће најмодерније робе,

а нарочито конфекције најновијега кроја за госпође; соколска одела свечана и за вечбу. Цене су познато умерене, а послуга солидна и тачна. Осим тога уживају ђаци још и нарочити попуст.

Родитеље са стране, који своју децу овде у школу дају, молим да изволе приликом потребе један покушај учинити, па ће се уверити, да ће код мене добро и јефтино послужени бити.

1344 22—26

ТЕЛЕФОН БР. 20. ТЕЛЕФОН БР. 20.

ЦЕПАНА ДРВА ЗА ГОРИВО

електричном снагом удешена постаја: **за сечење и цепање дрва за гориво,** која за $^3/_4$ сата исече и исцепа фат дрва по следећој цени:

1 фат дрва	за гориво	тестерење .	К 2·—;
1 „ „		тестерење и цепање	„ 4·—;
1 „ „		слагање у шупи или подруму	„ 1·—;
1 „ „		постављање у кућу	„ 2·40.

☛ *Поруџбине телефоном брзо и врло тачно испоручујемо.*

670 22—26 С поштовањем
ЈОВА ЕРНСТ и СИНОВИ НОВИ САД.

ЗА СВОЈУ МАНУФАКТУРНУ И МЕШОВИТУ ТРГОВИНУ
потребујем помоћника
који 3—4 године као такови сервира. Првенство имају они који су мешовиту трговину изучили.
Петар Бузејка Szekereny, torontál v. m.
1924 3—3

ПРОДАЈЕМ

178 катастралних јутара разоране шумске земље (оранице)

врло добре по квалитету потпуно одговарајуће бачкој земљи. Земља се налази 8 километара од вароши Лугоша у Банату уз село Поганешће, до земље води каменити друм уз село Поганешће, радна снага врло јефтина, цена само са зградама без летњег усева по јутру 720·— круна са летњим усевима сејаћим и вршаћим стројевима и свим фундусима као свињама око 110—140 комада овцама и т. д. продајем за цену од 800·— круна За ближа извешћа обратити се мени власнику

МИЛАНУ Т. ЈОВАНОВИЋУ
казанцији
1978 33-52 **Нови Сад** (Ujvidék)